

nacht van 12/13 febr.) (KORIDON); 18 febr., 1 ex., tussen Maartensdijk en Groenekan (NUIJEN, WOLFF); 24 maart, 1 dood ex., Hoog Baarlo, Hoenderlo (WIGMAN); 22 juli en 22 en 23 aug., telkens 1 ex. gevangen in het Zwart Meer (KORIDON); 22 nov., 1 ex., Vianen (Wa); 20 dec., 2 × 1 ex., aldaar (Wa).

334. COTURNIX COTURNIX — KWARTEL.

[1953: Broedgevallen: Bladel, N.Br., 7-legsel uitgebroed onder een kip (med. KNIPPENBERG).]

1955: 23 juni, 1 roepend ex., Veldhoven, N.Br. (KNIPPENBERG).

1956: Broedgevallen: Eemnes, in bouwlandgebied bij het IJsselmeer, zeker 4 territoria (sinds 1952 toenemend, ook in het grasland langs de zomerdijk) (R. TOLMAN); N. Brabant: in de periode van 16—18 juni en 25 juni—21 juli in de omgeving van Oss, Schaayk, Uden, Vorstenbosch en Nistelrode, slechts op 18 juni 1 ♂ gehoord en op 30 juni 1 ♀ (op de vogelmarkt te Antwerpen op 28 okt. geen enkel ex., tegen 30 okt. 1955 7 stuks) (J. G. J. M. MOOIJMAN).

Kampen, einde mei 1957.

Witkopeenden (*Oxyura leucocephala*) in Nederland in 1956

door

K. H. VOOUS

(Zoölogisch Museum, Amsterdam)

(met 1 tekstfiguur)

(With summary: New records of the White-headed Duck (*Oxyura leucocephala*) in the Netherlands.)

Nadat van 26—28 november en vervolgens op 10 en 11 december 1955 twee Witkopeenden in het IJsselmeer vóór de haven van Huizen (N.H.) waren vastgesteld (Ardea 43, 1955, p. 289—292), hebben zich gedurende de hierop volgende zeer koude winter van 1955—1956 wederom op vier plaatsen Witkopeenden vertoond, die door een groot aantal waarnemers werden bekeken. In al deze gevallen, die zich uitstrekken tussen 12 februari en 22 maart 1956, betrof het een eenzaam exemplaar in vrouwelijk (?) kled.

(1) Amsterdam-Rijnkanaal, tussen Utrecht en Zuilen, ter hoogte van de „Demka“-fabriek: 15 febr. (BROUWER, VAN OORDT) en 26 febr. (NUIJEN en WOLFF).

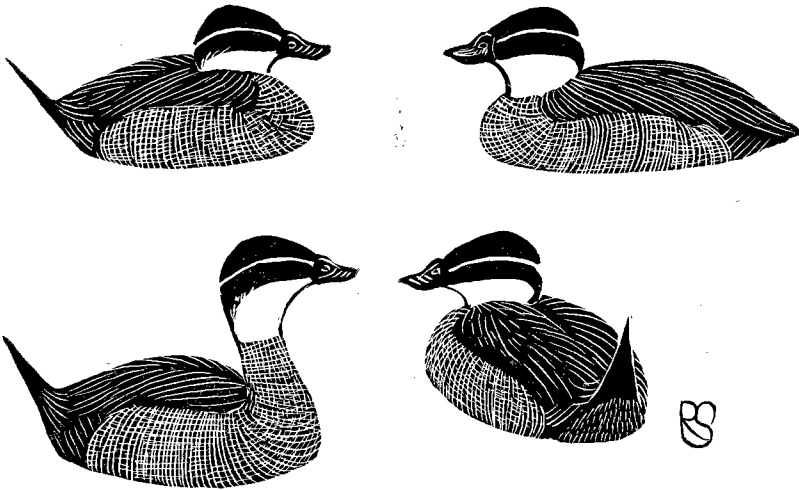
(2) Amsterdam-Rijnkanaal, ter hoogte van Maarsen, vastgesteld zowel iets ten Noorden als iets ten Zuiden van de spoorbrug: 12 febr. (SCHOLTEN), 13 febr. (VAN LYNDEN, MARRA), 14 febr., 23 febr., 27 febr., 28 febr., 4 maart (SCHOLTEN, G. A. DE VRIES).

(3) Amsterdam-Rijnkanaal, ter hoogte van Breukelen: 29 febr. en 1 maart (BELTERMAN, ZWEERES, VOOUS).

(4) Diemerplas, gemeente Diemerbrug aan de Noordoostelijke zijde van de spoordijk, aan de lizijde van een rietzoom: 18 maart (BLOK, VAN LAAR), 19, 20, 21 en 22 maart (Mej. VAN DER BAAN, BLOK, FRIESWIJK, HINLOOPEN, VAN LAAR, STRAATMAN, SWAAB, ZWEERES).

In geen enkel geval werd een Witkopeend op dezelfde datum op twee plaatsen waargenomen, zodat het onzeker is, of de waarne-

mingen op één of op meer exemplaren betrekking hebben. Alle waarnemers maken melding van een vogel in vrouwelijk kleed, met een zeer smalle witte streep onder het oog. Schetstekeningen en beschrijvingen van de op genoemde plaatsen waargenomen vogels komen op opmerkelijke wijze met elkaar overeen, zodat het niet uitgesloten is, dat hier sprake is geweest van één individu. De mogelijkheid, dat de waarnemingen betrekking hebben op de twee van elkaar gescheiden Huizense vogels van het begin van de winter blijft evenwel bestaan. Zelfs zou het feit, dat de witte streep onder het oog bij de winterwaarnemingen opmerkelijk smaller leek dan bij de najaarswaarnemingen, kunnen wijzen op de aanwezigheid van een derde exemplaar. Dat er in begin 1956 meer dan één Witkopeend

Rein STUURMAN pinx.

De Witkopeend (*Oxyura leucocephala*), op het Amsterdam-Rijnkanaal, onder Breukelen, 3 maart 1956.

in Midden-Europa aanwezig was, blijkt uit een waarneming van een vogel in (vrouwelijk) winterkleed in Berlijn op 8 maart 1956 (K. GENTZ, Falke 3, 1956, p. 142). Gedurende die dag zijn weliswaar in Nederland geen waarnemingen gedaan, maar kort daarna, op 18 maart, werd de soort nog op de Diemerplas vastgesteld.

Vrijwel alle waarnemers maken melding van de grote witte plek aan de zijkant van de kop, beneden en schuin achter de donkere wangstreep. Ook wordt door G. A. DE VRIES op 4 maart een met kopzijde en keel contrasterende roestbruine tint van de borst vermeld. De gezwollen snavelbasis, die door DE VRIES op 4 maart zelfs als loodgrijs wordt beschreven, werd eveneens door de meeste waarnemers vastgesteld. Al deze kenmerken zouden er op wijzen, dat de waarnemingen op een mannetje betrekking hebben. In het Boletín de la Real Sociedad Espanola de Historia Natural, 16, 1943,

p. 172, beeldt Luis PARDO een ♂ en een ♀ van de Witkopeend in winterkleed af. Het is waarschijnlijk, dat het ♂ op deze afbeelding in volwassen winterkleed is: de donkere wangstreep aan de snavelbasis is zeer breed, terwijl de zijkant van de kop en de hals een grote witte vlek vertonen. Zekerheid hieromtrent wordt evenwel niet gegeven. Wel schijnt als vaststaand aangenomen te kunnen worden, dat in het volwassen winterkleed het Witkopeend ♂ een koptekening bezit, die overeenkomst vertoont met die van het ♀. Het moet daarom voorlopig onzeker blijven of het mannelijk kleed van de Nederlandse vogel een eerste winterkleed, dan wel een volwassen kleed is. Op grond van de naar verhouding smalle donkere kopstreep zou ik geneigd zijn het eerste te veronderstellen.

Op vele waarnemers maakte de Witkopeend in het Amsterdam-Rijnkanaal aanvankelijk een uitgeputte, althans weinig gezonde indruk. Met name van de vogel uit Zuilen, die zich ophield in het door fabrieks-spuwwater verwarmde en daardoor ijsvrije gedeelte van het kanaal, wordt dit vermeld. Eind februari en begin maart werd deze indruk niet meer gewekt. De vogel hield zich overal steeds afzijdig van de vele andere eenden in het open water van het kanaal en sliep veel, met de kop tussen de schouderveren en de staartveren schuin omhoog gericht, of ook wel plat op het water of juist iets onder het wateroppervlak. De vogel was overal zeer mak en liet zich veelal tot minder dan 15 meter benaderen. Het is onbekend, waarmee de vogel zich gedurende de koude winter heeft kunnen voeden. Door BLOK en VAN LAAR werd vastgesteld, dat de vogel van de Diemerplas na voedselduiken met plantenslierten in de snavel boven water kwam. Dezelfde waarnemers bemerkten de grootste duikactiviteit 's middags tussen ongeveer drie en vijf uur, terwijl na vijf uur, de vogel veelal de veren poetste (al dan niet vergezeld met het op alle andere plaatsen ook veelvuldig waargenomen pootwapperen), of sliep. De door BLOK en VAN LAAR op 18 maart vastgestelde duikduur bedroeg in 13 achtereenvolgende gevallen 22 tot 28 seconden, gemiddeld 24,5 seconden. Tussen 2.55 en 3.20 uur dook de vogel 47 maal, zodat hij gedurende de periode van 25 minuten in totaal naar schatting $47 \times 24,5$ seconden = 19 minuten en 11 seconden onder water was, tegenover 5 minuten en 49 seconden boven water, d.w.z. bijna vier maal zo lang onder water als boven water!

Summary: New records of the White-headed Duck (*Oxyura leucocephala*) in the Netherlands.

In addition to the observations of White-headed Ducks (*Oxyura leucocephala*) in the Netherlands in November and December 1955, records are summarized of the occurrence of one or two White-headed Ducks in the Netherlands in 1956, from 12 February to 22 March.